

Oksana Seroka, Eugeniusz Gurgul, Larysa Głazyrina

Walory turystyczne i rekreacyjne gminy Kluczewsko

Słowa kluczowe: turystyka, rekreacja, gmina Kluczewsko.

Tourist and recreational virtues of Kluczewsko commune

Key words: tourism, recreation, Kluczewsko Commune.

Abstract

Kluczewsko commune is situated in the center of Małopolska upland, on the area of 137 km². Forests are the main attraction of the commune. There are two sanctuaries: Bukowa Mountain with beech-trees (founded in 1959 on the area of 34,94 hectares) and Murawy Dobromierskie with steppe plants (on the area of 36,29 hectares). In Ciemiętniki, Dobromierz, Januszewice, Kluczewsko you can find several monuments of nature: durmasts, lime-trees, white horse-chestnuts, maple-trees and elms. On the area of Kluczewsko commune there is the Przedbozrze landscape park founded in 1988. Worth-seeing architecture monuments in the commune are: in Kluczewsko - churches (St. Lawrence - XVIII century and St. Jacob - XIV century), a granary (XIX century) and remains of a manor-house (XVIII century); in Rączki - St. Tekla church (XIV-XV century); in Łączyna Wola - ruins of an Arian's Community (XVIII century). Moreover, the great touristic interest makes a rafting on Pilica river. There are still many possibilities of development of Kluczewsko commune, however it should be done on the basis of natural virtues of the commune.

Wstęp

Rekreacja jest jedną z form uczestnictwa w kulturze fizycznej. Samo pojęcie rekreacji wywodzi się od łacińskiego słowa *rekreo tzn* na nowo tworzyć i dotyczy wszelkich form racjonalnego spędzania czasu wolnego. Ma służyć odnowie sił i samodoskonaleniu się. Dotyczy ona ludzi w wieku produkcyjnym jak i poprodukcyjnym, i oparta jest głównie na aktywności ruchowej [6].

Rekreacja jest formą aktywności ludzkiej, u podłoża której leżą zarówno czynniki natury biologicznej, jak i społecznej. Uprawianie rekreacji jest z jednej strony efektem dążenia człowieka do zaspokajania określonych aspiracji i potrzeb rekreacyjnych, z drugiej strony zależy od umiejętności nabytych w ciągu życia [4]. Rekreacja może być istotnym czynnikiem profilaktyki zdrowotnej współczesnego człowieka.

Ściśle z rekreacją wiąże się pojęcie turystyki. Jest ona najbardziej ekspansywnym rodzajem nowoczesnego odpoczynku i spędzania czasu wolnego, głównie w warunkach otoczenia naturalnego. Turystyka ma w Polsce znakomitą tradycję krajoznawczą, która nadawała wędrownikom po kraju sens kulturalny, narodowy, społeczny, przyrodniczy, wzbogacając intelektualnie ją uprawiających. Charakterystyczne dla współczesnego świata jest stałe rozszerzanie się tej sfery aktywności człowieka, i rosnący na nią popyt społeczny. Jest ona formą wypoczynku różnych grup społecznych uzyskujących prawo do korzystania z czasu wolnego, który to do niedawna był domeną jednej klasy posiadaczy środków produkcji. Zjawisko to zyskuje zasięg masowy poprzez różne formy, metody i dostępność do coraz nowszych miejsc do jej uprawiania. Twierdzi się, że czas wolny jest nieodzownym elementem organizacji i funkcjonowania życia społecznego ludzi współczesnej zurbanizowanej cywilizacji. Współczesne metody pracy, technologia i intensywność pracy są źródłem silnych stresów i zmęczenia, których usunięcie wymaga dłuższego niż niegdyś wypoczynku, dobranego stosownie do objawów występujących w organizmie. Dobre wykorzystanie czasu wolnego jest więc warunkiem wzrostu wydajności pracy i lepszej nauki. Dlatego celem tej pracy było przedstawienie możliwości turystycznych i rekreacyjnych gminy Kluczewsko, tak by można zaoferować ją dla okolicznych jak i dalej zamieszkujących ludzi.

Charakterystyka gminy Kluczewsko

Kluczewsko jest jedną z 6 gmin powiatu włoszczowskiego. Jej położenie i otoczenie oraz powiązania wewnętrzne i zewnętrzne warunkują rozwój społeczno-gospodarczy oraz warunkują miejsce gminy w układzie gospodarczym i przestrzennym województwa i kraju.

Gmina Kluczewsko znajduje się w zachodniej części województwa świętokrzyskiego, a mieszka w niej 5 436 mieszkańców [7] co stanowi około 0,4 % ogólnej ludności województwa. Całkowita powierzchnia gminy wynosi 137 km², stanowiąc 1,2% obszaru województwa w którym leży. Od południa graniczy z miastem i gminą Włoszczowa, od wschodu z gminą Krasocin i z województwem łódzkim. Północną granicę stanowi miasto i gmina Przedbórz, a zachodnią gmina Wielgomłyny i gmina Żytno. Północna i zachodnia granica stanowi jednocześnie granicę powiatu włoszczowskiego [1].

Gmina Kluczewsko zlokalizowana jest w niedalekiej odległości od wielkomiejskich ośrodków przemysłowych i regionalnych tj: 9 km od Włoszczowej, 55 km od Kielc i 76 km od Częstochowy. Gmina leży w obrębie Wyżyny Środkowo-Małopolskiej. Na jej terenie leżą wzniesienia Pasma Małopolskiego i wały

wydumowe Niecki Włoszczowskiej, co przyczynia się do urozmaicenia jej środowiska przyrodniczego.

Nazwa Kluczewsko wywodzi się według legendy od kluczy, które król Kazimierz Wielki zgubił będąc na polowaniu w tej okolicy. Pierwsza pisemna wzmianka o tej miejscowości pojawiła się w roku 1561.

Walory przyrodnicze gminy Kluczewsko

Na terenie gminy występują niewielkie naturalne jeziora oraz kilka zbiorników sztucznych pełniących rolę stawów rybnych. Teren całej gminy wchodzi w obręb „pilickiego obszaru chronionego”.

O różnorodności cech środowiska przyrodniczego decydują przede wszystkim: przepływające rzeki Czarna i Pilica, kompleksy lasów, zabytki, bardzo dobre warunki klimatyczne (czystość powietrza oraz położenie w obszarze chronionego krajobrazu). Takie cechy środowiska predysponują obszar gminy do rozwijania turystyki pobytowej i weekendowej w okresie całego roku, a także do lokalizacji budownictwa mieszkalnego czy też letniskowego dla mieszkańców z innych obszarów kraju.

Charakterystyczne dla gminy są dwa rezerwaty przyrody. Jednym z nich jest Bukowa Góra, rezerwat lasu bukowego i zbiorowiska roślinnego o pow. 34,94 ha, założony w 1959 r. Zajmuje on szczyt jednego z najwyższych wzniesień północno-zachodniego krańca Pasma Przedborsko-Małopolskiego. W tej części kraju występują także zbiorowiska leśne takie jak: uboga buczyna niżowa, żyzna buczyna niżowa, żyzna buczyna sudecka oraz ciepłolubna buczyna storczykowa. Lasy te są największą i najcenniejszą atrakcją przyrodniczą omawianego obszaru [3].

Drugim rezerwatem o charakterze stepowym są Murawy Dobromierskie. Rezerwat chroni zbiorowiska roślinne na powierzchni 36,29 ha oraz występujące na południowym stoku jurajskie skały wapienne. Warunki glebowo - klimatyczne w rezerwacie przyczyniły się do ukształtowania flory kserotermicznej z takimi rzadkimi gatunkami roślin jak: zawilec wielkokwiatowy, goryczka orzęsiona, aster gawędka, oman wierzbolistny, kilka gatunków storczyków, przetacznik pagórkowaty i inne. Wraz z bogatą roślinnością występuje tu mnogość zwierząt, głównie owadów [3,7].

W trosce o ochronę zasobów przyrody i rozwój turystyki projektowane są dwa dalsze rezerwaty przyrody:

- ✓ Czarna Włoszczowska - rezerwat rzeczny o pow. 180 ha, obejmujący dolny odcinek biegu rzeki od przełomu w Zamościu do jej ujścia (24 km długości);
- ✓ Struga - rezerwat obejmuje dolinę strumienia przebiegającego prawie równoleżnikowo na północ od wsi Rączki i uchodzącego bezpośrednio do Pilicy.

W gminie Kluczewsko występuje kilka Pomników Przyrody:

- ✓ 2 lipy drobnolistne i 1 wiąz szczypułkowy w Januszewicach;
- ✓ 4 kasztanowce białe, 2 lipy drobnolistne, 1 klon pospolity w parku w Kluczewsku;

- ✓ 3 dęby szypułkowe w Ciemiętnikach;
- ✓ aleja składająca się z 38 lip drobnolistnych, 2 kasztanowców białych i 2 klonów pospolitych w Dobromierzu;
- ✓ 4 lipy drobnolistne, 1 klon jawor i 1 dąb szczypułkowy przy drodze ze wsi Rączki do Osiedla Kepina;
- ✓ 1 sosna pospolita w Kluczewsku;
- ✓ 2 kasztanowce białe, 1 lipa drobnolistna.

Na terenie gminy położony jest również Przedborski Park Krajobrazowy, który został utworzony w 1988 roku w celu ochrony szczególnych wartości przyrodniczych i krajobrazowych Wyżyny Przedborskiej wraz z doliną rzeki Czarnej Włoszczowskiej. Położony jest w zachodnich częściach województwa łódzkiego i świętokrzyskiego. O atrakcyjności parku decydują malowniczość i różnorodność krajobrazu, korzystne warunki bioklimatyczne dzięki obfitości lasów oraz czystości wód powierzchniowych, ustronność położenia, przewaga tradycyjnych form gospodarki rolnej.

Walory turystyczne i rekreacyjne Gminy Kluczewsko

Jedną z najciekawszych atrakcji gminy jest spływ rzeką Pilicą. Najbardziej polecany jest odcinek Maluszyn – Krzętów. Rzeka na tym odcinku ma rwący nurt i jest kręta, co czyni ją spływową. Na całej długości spływu można spotkać ptactwo oraz zwierzęta wodne i wodno-ładowe. Na trasie spływu znajdują się żeremia bobrów, a na urwistych i piaszczystych brzegach widać gniazda jaskółek brzegówek. Czas spływu wynosi około 5-6 godzin.

Na terenie gminy znajdują się zabytki wpisane do rejestru dóbr kultury Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Są to następujące obiekty [2;5]:

- ✓ spichlerz (później stajnie) – leżący w północno-zachodnim kierunku od dworu. Jest to budynek z pierwszej połowy XIX wieku, wybudowany w stylu romantycznego neogotyku;
- ✓ rządówka - usytuowana na północny-wschód od dworu. Jest to budynek z pierwszej połowy XIX wieku;
- ✓ pozostałości dworu z około pierwszej połowy XVIII w., częściowo przebudowany w XIX wieku, a zawalony w 1956 roku;
- ✓ kościół parafialny w Kluczewsku pod wezwaniem św. Wawrzyńca z XVIII w. Budowę kościoła rozpoczęto staraniem Ksawerego Turckiego dziedzica wsi;
- ✓ kościół parafialny pod wezwaniem św. Jakuba wzniesiony w XIV lub XV wieku, gruntownie przebudowany w XVII wieku, oraz odnowiony w 1946 roku. Jest to budowla gotycka w zrębie, całkowicie przekształcona, o charakterze barokowym;
- ✓ kapliczka z XVIII w. - murowana w formie czworobocznego słupa;
- ✓ kościół parafialny w Rączkach pod wezwaniem św. Tekli z XIV-XV wieku;

✓ ruiny budowli w Łapczynej Woli z XVIII w., opuszczone i zrujnowane w 1754 roku.

Życie kulturalne i sportowe koncentruje się wokół Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu w Kluczewsku. Aktywnie działa orkiestra dęta OSP Dobromierz, chór oraz kluby sportowe. Liczne osiągnięcia posiada gminny klub sportowy w Kluczewsku. Działa tu kilka klubów sportowych propagujących uprawianie sportu, aktywność ruchową i rekreacyjną. Są to między innymi:

- ✓ Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Start” w Dobromierzu;
- ✓ Uczniowski Klub Sportowy „Sfinks” w Kluczewsku.

W Kluczewsku został wybudowany stadion, na którym masowe imprezy organizowane są przez gminę. Kluczewsko posiada dobrze rozwiniętą bazę gospodarstw agroturystycznych, które świadczą pełny zakres usług. Można skorzystać z bezpiecznej jazdy konnej, z przejażdżki bryczką, czy z łowienia ryb. Okolice sprzyja pieszym wycieczkom, blisko są lasy oraz rzeka Pilica.

Podsumowanie

Podstawowym walorem wypoczynkowym środowiska przyrodniczego Gminy Kluczewsko są lasy, które mają największy wpływ na gospodarkę turystyczną. Istotnym walorem tej gminy są rezerваты przyrody, pomniki przyrody, jak również park krajobrazowy. Do niewątpliwych atrakcji rekreacyjnych należy wpływ rzeką Pilicą. Gmina posiada, również ciekawe zabytki architektoniczne.

Możliwości rozwoju tej gminy tkwią w rozwoju rekreacji i turystyki opartej na walorach przyrodniczych i tworzeniu warunków dla jej realizacji. Zachowanie walorów krajobrazowych i przyrodniczych terenu, równowagi ekologicznej w środowisku przyrodniczym, racjonalne wykorzystanie jej naturalnych zasobów dla rozwoju nie tylko tej gminy, ale również całego powiatu powinno stanowić bazę rozwoju tego regionu.

Piśmiennictwo:

1. Janecka J., (red.) 2000, W: *Rocznik Statystyczny Województwa Świętokrzyskiego*, Urząd Statystyczny, Kielce.
2. Łoziński J., Wolff B., 1957, *Katalog zabytków sztuki w Polsce*, Tom III- województwo kieleckie, Kielce.
3. *Powiat włoszczowski*, 2003, Starostwo Powiatowe we Włoszczowej, Włoszczowa.
4. Pięta J., 2004, *Pedagogika czasu wolnego*, WSE, Warszawa.
5. Wiśniewski J., 2000, *Historyczny opis kościołów, miast, zabytków i pamiątek w powiecie włoszczowskim*, Kielce.
6. Wolańska T., 1988, *Wychowanie do rekreacji fizycznej*, AWF, Warszawa.
7. *Ziemia włoszczowska*, 1996, Wyd. Kontur, Włoszczowa.

Color profile: Disabled
Composite Default screen

D:\\!!!_PRACA\\KULTURA FIZYCZNA 7\\KULTURA_FIZYCZ_7_SEROKA_2.vp
5 lutego 2008 14:07:01

